

Klic TRIGLAVA

Leto IV.

1. februarja 1951.

Stev. 62.

"Rešite manjšinsko vprašanje!"

Na starega leta dan 1950 je umrl osemdesetletni avstrijski zvezni predsednik dr. Karl Renner. Avstrijski tisk je pri tem objavil njegove besede s smrtne postelje: "Varujte Avstrijo, rešite manjšinsko vprašanje!" Pisici njegovega življenjepisa pa so se strinjali z ugotovitvijo, da je dr. Renner že v prvem desetletju tega stoletja kot socialnodemokratski državni poslanec zastopal mnenje, da je treba spremeniti narodnostno politiko bivše avstro-ogrske monarhije, ki naj bo kot država več narodov vsem enako pravična.

Dr. Renner sicer v stari monarhiji ni doživel predlagane spremembe narodnostne politike, pač pa je zato doživel leta 1918 razpad Avstro-Ogrske. Tudi za časa svojega zveznega predsedovanja dr. Renner ni doživel, da bi zvezna vlada pošteno in pravično zadovoljila slovenske narodnostne pravice v okviru avstrijske države. Tega ni doživel, pač pa je stari in modri mož morda slutil, kaj čaka nekega dne Avstrijo, če ne bo tega osnovnega svojega problema znala pravočasno in modro rešiti. In v tej slutnji so povezane besede njegove politične oporoke: Varujte Avstrijo - rešite manjšinsko vprašanje.

= + =

Narodni svet koroških Slovencev, kot najvišje svobodno slovensko predstavništvo avstrijskih državljanov slovenske narodnosti, je pod predsedstvom dr. Joška Tišlerja od svojega nastanka leta 1949 vodil dele za pridobitev in zavarovanje slovenskih narodnih pravic. Posvetil je vso potrebno skrb slovenskemu šolstvu, obnovitvi staroslavne Družbe sv. Mohorja v Celovcu, ustanovitvi skupnega tednika. Skušal je seznaniti s svojimi težavami tuje obiskovalce, ki so nedavno obiskali Avstrijo, da bi pred svetovno javnostjo rekli dobro besedo za slovensko stvar. Brez dvoma pa je bil obisk zastopnikov Narodnega sveta pri prezidentu dr. Rennerju dne 28. oktobra 1950 vreden posebne pozornosti.

Že decembra 1949 se je Narodni svet obrnil na zvezno vlado na Dunaju z zahtevo po ustanovitvi osrednjega urada za narodnostna vprašanja. Ta urad naj bi reševal tista vprašanja, ki jih doslej niso hotela reševati vsa mogoča oblastva, kadar so jim bila vprašanja predložena, češ, da zanje niso pristojna odn. so predlogi bili enostavno zavrnjeni. Zvezna vlada je izjavila, da nima ničesar proti ustanovitvi takega urada pri deželni koroški vladi, kamor da vsi ti problemi spadajo. In kaj je na to rekel deželni glavar kot predsednik deželne vlade? Zavrnil je izjavo zvezne vlade in pristavil: "Pripominjam, da so manjšinska vprašanja v polni meri zadeva zvezne vlade."

Tako je vloga romala od Poncija do Pilata. In v tej situaciji je Narodni svet edino pravilno sklenil, da se obrne na zveznega predsednika dr. Rennerja. Po obisku novembra nekega je prispelo v Celovec pismo iz pisarne zveznega predsednika, ki sporoča, da je ta obvestil odgovorne državne funkcionarje o slovenskih željah in zahtevah. Kmalu za tem pa je Narodni svet na zahtevo vlade predal osnutek za osrednji urad in za deželni urad za narodnostna vprašanja. Stvar sedaj proučuje zvezna vlada. Kakršenkoli bo že učinek, pričani smo, da bo Narodni svet trdno stal na braniku slovenskih pravic in od svojih pravičnih zahtev ne bo popustil.

= + =

Za božič pa so koroški Slovenci dobili čedno darilo od svoje vlade na Dunaju: zvezno ministerstvo za prosveto je namreč imenovalo novega deželnega (koroškega) šolskega nadzornika za glavne in ljudske šole na Koroškem. Toda kratkovidnost in šovinizem avstrijskih oblasti sta tudi topot prišli do polnega izraza: novi nadzornik g. Sacher, ki naj

nadzoruje tudi dvojezične šole, slovenskega jezika sploh ne zna. Dne 29. decembra 1950 je novi deželni nadzornik tudi že prevzel svoje posle - značilno, da prav en sam mesec kasneje, ko je na Gradiščanskem prevzel posle hrvaškega deželnega šolskega nadzornika g. Klaudus. (Tam je poseben nadzornik za nemške šole.) To je seveda prisililo Narodni svet koroških Slovencev, da bo začel borbo za delitev šolskega nadzorstva. "Dvojezične šole morajo dobiti svojega deželnega šolskega nadzornika", je ob tej priliki zapisal Naš Tednik, glasilo Narodnega sveta koroških Slovencev.

= + =

Prav je, da svobodni Slovenci v tujini spoznamo zahteve, ki jih postavljajo naši koroški bratje. Mogli bi jih zaobseči takole:

1) V slovenskih vaseh morajo poučevati le tisti učitelji, ki popolnoma obvladajo slovensščino. Deželni šolski nadzornik (za dvojezične šole) mora obvladati oba jezika - slovenskega in nemškega.

2) Na učiteljsišču morajo biti ustanovljeni posebni vzporedni dvojezični razredi za učitelje v slovenskih krajih.

3) Slovenski živelj na Koroškem mora dobiti slovensko gimnazijo.

4) Slovenci potrebujemo slovensko kmetijsko šolo!

5) Slovenske gospodinjke šole morajo prejemati odgovarjajoči delež iz deželnega proračuna kot ga prejema nemške.

6) Poleg nemškega mora biti ustanovljen tudi slovenski kulturni urad z vsemi potrebnimi sredstvi, da bo skrbel za slovenske kulturne potrebe.

7) Slovenske radio-oddaje mora voditi posebni slovenski kulturni odsek.

8) Ustanovljen mora biti osrednji manjšinski urad pri zvezni vladi in podurad pri koroški deželni vladi. Ta naj bo pristojen za vse narodnostne zadeve.

= + =

Zaskrbljivo je seveda vseskozi tudi stališče pro-komunističnih Slovencev na Koroškem, ki so napram demokratičnim Slovincem sicer v manjšini. Toda bil bi skrajni čas, da bi se tiste "Koristne budale", ki se sedaj vlečejo komunistični voz po rdečem blatu, po njih pa tolčejo z bičem komunistični vozniki - spametovali in se odločili za resnično narodno politiko, ki bo poznala prvo in najvišjo dolžnost, ^{na}namreč iskreno in nesebično pomagajo pri reševanju koroškega slovenstva. Pri tem je treba ob stran vse strankarske in osebne interese, odpovedati se vsem prikritim užitkom in častem, ki niti ne delajo časti slovenskemu narodu, niti mu ne koristijo. Ti rdeči sopotniki, pa naj potujejo v vrstah titistične Fronte delavnega ljudstva ali pa kominformistične Komunistične partije Avstrije, so doslej morali spoznati, kje so iskreni in nesebični borci za slovenske pravice in kdo njihovo naivnost izkorišča za svoje sebične in strankarske cilje.

20. januarja smo v svetovnem tisku tudi brali, da sklepa Tito "mir" z Avstrijo. To je seveda povsem razumljivo, saj si mora Tito zavarovati vsaj nekako svoj hrbet proti nekominformističnim sosedom (Italija, Avstrija in Grčija), ko že ne more izboljšati odnosajev s Kominformo. Toda dolžnost in pravico imajo koroški Slovenci - vsi, brez razlike! - vprašati, za kakšno ceno bo sklenjen ta "mir"? Ob tej priliki je prav, da pregledajo v koliko sta se beograjski režim in ljubljanska vlada v zadnjih letih zavzela za slovenske pravice na Koroškem.

= + =

Prav je, da tudi svobodni Slovenci v begunstvu skrbneje spremljamo napore naših koroških bratov. Ne bi bilo modro, da bi jih prepustili usodi; tudi nepošteno bi to bilo. Menda ne bo nikogar od nas, ki bi slepo verjel, da se bo avstrijska vlada pokazala veli kodušno. Usoda slovenske manjšine je pač povsod enaka: v Trstu, pod Italijo in pod Avstrijo. To pa zahteva, da se slovenski begunci zganemo! Da prenehamo s tistim nesrečnim čakanjem in da odstranjujemo neumno psihozo, da se ne da nič storiti. Treba je pomagati bratom v Korotanu, treba je postati tudi njihov glasnik v svetu. Če za vse to ni razumevanja pri gotovih krogih slovenske emigracije, pustimo jih pri miru. Stopimo vkup tisti, ki smo voljni pomagati in delati, ki smo prepričani, da ne bomo uspeli z dostojanstvenim molčanjem.

IZ PARIŠKE EMIGRACIJE

Paris, 20. januarja. Naš dopisnik poroča. - Ker je IRO v likvidaciji in preide skrb za begunce na pristojne države, se je pokazala nujna potreba, da si vsak narod izza želez=

ne zavese ustvari legitimirano reprezentanco, ki bi zastopala interese beguncev svojih narodov pri vseh oblastvih. Pri večini drugih emigracij ni predstavljalo to vpra=

šanje nobenih težav in so to zastopstvo avtomatično prevzeli dotični nacionalni komiteji, oziroma njih delegacije v Parizu, težava je bila z Jugoslovani. Izprva so si hoteli to reprezentanco uzurpirati neki samosrbski ostanki stare Jugoslavije iz kraljeve okolice, a temu so se odločno uprli prav vsi demokratični krogi Jugoslavije. Ti so osnovali okoli novega leta poseben "Odbor srbske, hrvatske in slovenske emigracije iz Jugoslavije v Franciji", ki si je izvolil najprej plenum, sestojec iz okoli 60 zastopnikov prav vseh strank in skupin jugoslovanske emigracije, a plenum si je izvolil dne

10. januarja svoj izvršilni odbor (okoli 15 članov) in predsedstvo 6 članov. To sestoji iz ministra Vukčevića (za Srbe), prof. Mišetića (za Hrvate), F. Erjavca (za Slovence) in Djonlagića (za muslimane), ki se bodo v predsedstvu vrstili. Generalni tajnik je dr. D. Zalar, blagajnik pa Riemer. V izvršilnem odboru sta se Slovence I. Čretnik in H. Maister. Odbor ima izključno socialni in humanitarni namen, a že samo dejstvo, da je prišlo v Parizu vnovič do institucije, ki je zbrala vso jugoslovansko emigracijo k skupnemu konstruktivnemu delu, je nedvomno izredno razveseljujiv pojav.

POTREBNE UGOTOVITVE (I)

V vseh dosedanjih debatah o SNO se je poudarjalo, da so ga sestavile vse tradiciionalne slovenske politične stranke, to je SLS, liberalci in socialisti.

To nikakor ni točno. Ob drugi priliki bo treba ugotoviti, kako sta v SNO zastopani SLS in liberalci, za danes naj nam bo pa dovoljeno, da se omejimo le na socialiste. Glede teh trdimo, da v SNO nikoli niso bili in seveda tudi danes niso zastopani.

Res je, SNO se je naknadno pridružil tudi g.dr. Celestin Jelenc, eden izmed vodilnih članov slovenske socialistične stranke, toda nikoli ne v tem svojstvu. Slovensko socialistično vodstvo je bilo med vojno nedvoumno orientirano proti komunistični revoluciji, to da smatralo je za primerno, da se javno ne eksponira, vsaj kot stranka ne.

Ustanovitelji SNO so se ob njegovem osnovanju dogovorili za znani strankarski ključ in so rezervirali v tem smislu eno mesto tudi za zastopnika socialistov. Toda socialistična stranka je vstop v SNO odklonila. S tem sklepom g.dr. Jelenc osebno ni soglašal, temveč je smatral za umestno, sodelovati v SNO. Temu stranka ni nasprotovala, a z izrečnim poudarkom, da more biti njegovo sodelovanje v SNO zgolj osebno.

Ker je bilo ostalima dvema kontrahentoma mnogo lažje na tem, da pridobita tudi takega socialista, so našli potem ta izhod, da so sprejeli liberalci g.dr. Jelenca na svojo kvoto in je prišel torej v SNO dejansko kot član liberalnega zastopstva, nikakor pa ne socialističnega.

S tem pa seveda nočemo in ne moremo trditi, da bi bil g.dr. Jelenc "menjal barvo", ni ti malo. Radi nas je on lahko še danes najortodoksnejši socialni demokrat, pač pa ugotavljamo, da mu je njegova stranka izrečno odrekla pooblastilo zastopati jo v SNO, radi česar je potem seveda tudi nikoli zastopati ni mogel, je ne more danes in je tudi v bodoče ne more, kajti sam sebi takega pooblastila dati ne more, a drugih socialistov, ki bi bili vsaj deloma legitimirani dati mu ga, v emigraciji kratko in malo ni.

Čisto drugačen je položaj glede raznih drugih političnih skupin. Te doma niso bile povabljenе k vstopu v SNO, oziroma so bile naravnost ostentativno briskirane. Te so zahtevale sodelovanje v SNO, zato jih morejo tudi danes v emigraciji polnopravno zastopati vidni člani teh, dočim je g.dr. Jelenc ali kak drug socialist lahko član kakršnega koli odbora, organa itd., toda povsod je lahko samo osebno, nikjer pa spričo zgoraj navedenega dejstva ne more predstavljati svoje stranke.

Iz navedene ugotovitve je jasno razvidno, da v SNO torej socialistična stranka ni zastopana in tudi zastopana biti ne more, s čemer pa seveda nikakor ni rečeno, da bi g.dr. Jelenc ne mogel biti njegov član. Verjetno je, da bo celo dobrodošel povsod, a seveda le osebno.

Mislimo, da bi bilo od g.dr. Jelenca korektno, da bi tudi sam potrdil ta dejanski stan in da se ne bi ob vsaki priliki še dalje slepomišilo z netočnimi trditvami, da SNO sestavljajo "vse tri" stare slovenske politične stranke.

- r -

NOV LONDONSKI ČASOPIS

London, januarja 1951.- Naš dopisnik poroča. Jugoslovanski narodni odbor, ki je izdal la ni v aprilu znano "Poruko", o kateri je Klic Triglava tedaj poročal, je začel pretekli mesec izdajati časopis revijalne oblike z naslovom "Poruka". List je mogoče smatrati za bulletin Jugoslovanskega narodnega odbora in njegovo nadaljnje izhajanje zavisi od tega, kako bodo pokriti stroški za 1. številko. Če

na izvodu je 1 šiling.

Prva številka vsebuje poleg uvodne besede poročila o odmevih, ki jih je doživela aprilaska spomenica londonskega odbora. Objavljen je odgovor Slovenske demokratske stranke, ki ga je podpisalo 37 članov njenega glavnega odbora; dalje je objavljeno pismo jugoslovanskih izseljencev v Argentini, med katerimi zasledimo tudi par neodvisnih Sloven

oev. Iz Belgije pozdravljajo poslanico social-demokrati, begunci iz Jugoslavije. Objavljena sta odgovora dveh begunskih skupin v Angliji, skupine iz Nemčije, Švice; iz Pariza je skupina tamkajšnjih jugosl.beguncev, zbrana na nekem predavanju, istotako zavzela pozitivno stališče do Poruke. (Med podpisniki je tudi več Slovencev).

V drugem delu objavlja "Poruka" odmeve našega svobodnega tiska ter poleg belešk za ključuje z opisom slučaja Branka Čopića, ki si je s svojo preveliko iskrenostjo zapravljal naklonjenost komunističnih oblastnikov v Jugoslaviji.

Zanimiv je tudi uvodnik, ki ga podajam v izvlečku:

V jugoslovanski emigraciji imamo množico grup, pokretov in struj. - Po takih katastrofah, ki so nas doslej zadele, ni čudno, da kakor pač vsaka emigracija zapadamo psihotični atomiziranju, cepitve in nervoznega razhajanja. Če bi naša emigracija bila razdeljena četudi v več skupin, na kakršnikoli osnovi že, z organiziranim članstvom in od-

rejenim vodstvom, bi ne bilo nič hudega. Toda naša glavna bolečina je, da si ne moremo ohraniti niti tistih organizacij, ki smo jih imeli, kaj šele da bi iz njih ustvarjali višje avtoritete, ki bi znale zavesti neki red. Zato grupa predstavnikov sedmih naših političnih strank, predstavljena v Jugoslovanskem narodnem odboru, sama po sebi predstavlja neko konsolidacijo in stabilnost... Tako uvodnik te nove revije.

Verjetno bi kazalo, da bi se vsi resno lotili razmišljanja o vzrokih tega atomiziranja, delitve in razhajanja. Pri tem bomo seveda razpravljali o katastrofi zadnjih deset let in prav gotovo tudi o vseh vzrokih, ki so direktno ali indirektno vodili v to katastrofo. Tu in samo tu je treba iskati izvor atomiziranja, ki nas danes davi. Smo sicer na boljšem kot smo bili pred nekaj leti - vsaj obzorje je jasnejše, toda še vedno ne toliko jasno, da bi se našli in podali roko. Slovenci sami med seboj to predobro vemo.

= + =

DR. DIMITROV V LONDONU

JAVNO MNENJE

"Slobodna i nezavisna Bolgaria" podaja v svoji novoletni številki kronolog obiska predsednika dr.Dimitrova v Londonu.

Dr.Dimitrov je prispel v London 2.decembra. Na postaji so ga pozdravili predstavniki Mednarodne kmečke unije in čehoslovaške agrarne stranke na čelu z gg.Hrabik in dr.Kvetko.

Razgovarjal je z Mr.Dennis Hilly-em, predsednikom odbora za zunanje zadeve laburistične stranke, s katerim je razpravljajal možnosti sodelovanja med agrarnimi in socialističnimi pokreti.

Sestal se je z g.Bedington Berenz-om, vodilnim članom Evropskega pokreta v zvezi z bližajočo se konferenco vzhodno-evropske sekcije Evropskega pokreta, ki bo v aprilu.

V spremstvu prof.Nikole Dolapchieffa in Genko Bareva je dr.Dimitrov obiskal britanski parlament in razgovarjal z biv. angleškim zunanjim ministrom g.Edenom, laburističnim poslancem Grosslandom, Lordom Amery-em in njegovim sinom Julianom, ki je poznan prijatelj Bolgarije.

Dr.Dimitrov je sprejel delegacijo Slovenske Pravde na čelu z gg.Pleničarjem in Gorjupom.

Gospod predsednik je dal iniciativo za organizacijo posebnega socialnega odbora v pomoč potrebnim bolgarskim beguncem. Odboru bodo načelovali član bolgarskega narodnega odbora prof.Dolapchieff, ga.Vlada Karastojanova, g.Krištof in številni odlični angleški prijatelji bolgarskega naroda.

"Pri belem konjičku". - Gospod urednik! K poročilu Vašega gledališkega kritika bi rad podal nekaj običnih misli, ki pa se sicer ne bodo tikale samega "belega konjička".

Iz kritikovega razglabljanja o režiji, centraliziranem delu, podreditvi režiserju in demokraciji, bi mogel kdo sklepati, da pomeni demokracija - anarhijo, vsaj z njegovim primerjanjem režiserja na odru. To pa gotovo ni res.

Tudi režiser mora voditi računa ne samo o igralcih, ko jim razdeli vloge, ampak tudi o gledalcih, ki bodo prišli gledat igrano stvar. Na drugi strani pa morajo tudi sami igralci priznati režiserjevo avtoriteto, ga morajo poslušati in mu zaupati. V tem vidim "demokračno plat" oderskega igranja, saj lahko vsak igralec, ki mu režiser ni všeč zapusti oder, ljudstvo zna pa slabega režiserja izžvižgati.

Podobno je v javnem življenju: ni samo na odru "podreditev onemu, ki režira", isti slučaj je tudi v politični demokraciji. Volilci izberejo svoje narodne predstavnike, vlado, toda so potem prav tako dolžni poslušati te izvoljene predstavnike in se jim morajo podrediti. Enako kot oder, pozna tudi demokracija disciplino, hierarhijo in spoštovanje oblasti. Toda kakor igralci za pustijo oder, če je režiser zanič in državni uradnik obesi državno službo na klin, če ni zadovoljen z vlado, tako publika izžvižga slabo igro in režiserja ter volilci (na Dalje na sledeči strani)

KLIC TRIGLAVA izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. Letna naročnina znaša 24/- odn. 6/- za četrt leta. Za tujino velja odgovarjajoča vsota s posebnim doplačilom za letalsko dostavo. Dostavljamo v vse dežele izven Velike Britanije. Podrobne informacije nudi uprava Klica Triglava, Miners Hostel, Green Lane, Nr.Nuneaton, Warwickshire, England. -

rod) odzamejo zaupanje nevrednim in slabim oblastnikom.

Torej: tudi v gledališču je široka demokracija, saj slab režiser ne bo dolgo mučil igralcev in publike, medtem ko pa bodo igralci poslušali dobrega režiserja, ki bo zares poznal svoj posel in bo občinstvo rado zahalalo v gledališko dvorano, kjer bo deležno skrbno in izbrano pripravljenega užitka.

J.K.

"SOCIALNI SKLAD 29. OKTOBRA"

V januarju 1951 je Sklad poslal 11 paketov v skupni vrednosti £ 24.19.7. Sest paketov je financiral sklad (v vrednosti £ 13 19/5), ostale pa angleške dobrodelne ustanove.

Slovinci so od 29. oktobra 1950 dalje pri

spevali vsoto £ 25.15.0, angleška dobrodelna ustanova pa £ 58.19.7.

Sklad je imel v istem razdobju £99.11.6. dohodkov in £ 75.5.2. izdatkov. V blagajni je torej trenutno £ 24.6.4.

Za Sklad sta darovala g.V. Safošnik iz Lancastera 10/- in g. Slavko Šumiga iz Nelsona, Lancs., 10/-. Iskrena hvala!

In kako je s Teboj, dragi čitatelj? Ali si že kaj prispeval za Socialni Sklad to zimo? Ali si se z malenkostnim prispevkom, če ne zmoreš večjega, oddolžil skrbi za naše bolne sorojake na kontinetu? Ako še ne, daj, pošlji kako malenkost na naslov:

Miss Vida Zabavnik,
11, Haslemere Gardens,
Finchley,
LONDON, N.3.

Hvala!

O B T R Ź A Š K I " S T V A R N O S T I "

Po večtedenskih napovedih smo slednjič prejeli 1. številko nove neodvisne slovenske revije "STVARNOST".

Ne samo teritorialno, ker pač izhaja v Trstu, ampak tudi po vsem pišanju prve številke veje iz revije duh slovenske domovine, domovine upov, pričakovanj, razočaranj, žrtev in trpljenja. Članki kažejo, da so jih pisali ljudje, ki so še nedavno živeli pod Ljubljanskim gradom. To je prvi slučaj v slovenski begunski žurnalistiki, da se nekdo ukvarja tako konkretno s problemi, ki danes tarejo Slovence. Pisci ne zahajajo v dnevne podrobnosti, ampak razpravljajo o osnovni problematiki slovenskega življenja in bitja zadnje dobe, ki seveda s svojimi vzroki sega tja v leta pred drugo svetovno vojno.

Nova revija je novi znanilec pomlajenja eksilnega slovenstva, ki naj se otrese zastarelih nazorov in praktik; naj odkrito in iskreno razpravlja o svojih problemih, naj išče svobodno vzrokov in razkriva posledice. Naj napake priznava in išče novih poti, da bo po tej vsenarodni preizkušnji slovenstvo moglo zaživeti v novo, plodnejšo dobo svojega življenja.

Sicer je čutiti iz prve številke nekoliko krščansko-socialistični nadih, vendar to ne more biti princip za bodoče številke, saj - po uvodnih besedah sodeč - "smo že dolgo čutili potrebo - in ne samo mi v Trstu - po neodvisni reviji, ki bi obravnavala vprašanja današnje slovenske stvarnosti nepristransko in brez ozira na levo in desno. Želeli smo si revije, ki bi služila resnici. Samo s stvarnim obravnavanjem vprašanj, ki se danes postavljajo pred nas, in z resnico lahko služimo slovenski stvari, to je, koristimo slovenskemu ljudstvu in doprinesemo svoje k napredku v Sloveniji in v svetu. Čutimo potrebo, da začnemo v tej reviji s procesom čiščenja pojmov v duhovni in idejni zmedi na Slovenskem, ko tudi študirani ljudje izgubljajo vsako orijentacijo in ne vedo več, kaj je črno in kaj belo, kaj je napredno in kaj ni, ko so besede kakor svoboda, ljudstvo, demokracija, v nekaj letih popolnoma izgubile svoj pravi pomen. S to revijo bi radi v prvi vrsti pomagali rešiti to duhovno krizo v slovenskem človeku in ga osvoboditi političnih kompleksov ter ga iztrgati iz današnje duhovne osamelosti."

Predvsem dve razpravi se zdita najpomembnejši v prvi številki. To je "Pregled povojne slovenskega slovstva" in "Tragična zmota". Zanimiv pa je tudi prispevek o Makedoncih.

Pregled povojnega slovenskega pripovedništva:

V tem pregledu član redakcije Vili Hajdrih obravnava vsakega sodobnega slovenskega kulturnika posebej. Tako spoznamo udeležbo današnjih slovenskih pripovednikov v prozi, njihovo vdanost režimu, njihovo iskanje in - molk.

Med "kampanjske literate" bi mogli prištevati Miška Kranjca, Antona Ingoliča in Bogomira Magajno, dočim take karakteristike ne zasluži sicer pro-režimski Kosmač. Brata Juš in Ferdo Kozak se borita z notranjo krizo, dočim Kocbek okleva in išče izhoda iz zagate. Slodnajk in Koblar sta se odločila za znanstveno-zgodovinsko delovanje, v glavnem pa molčijo Meško, Pregelj, Majcen, Cajnkar, Finžgar, Jalen, Cevc. Nekateri sprva prorožimski so kasneje bili "odžagani" ali pa celo obsojeni, kakor Brejc, Zupan, Torkar in Mrzel. Posebej so omenjeni tržaški pripovedniki okoli "Razgledov" - Pahor, Rebula, Bartol. Bevk pa se zdi je dal slovo umetnosti in se je odločil za politično kariero.

Od emigracije sta mimogrede omenjena Mavsar in Bukovič. Pogrešamo pa Jeremijo Kaliha, kot bi tudi zaslužil svojo omembo zgoreli Balantič, če jo je že pokojni ustreljeni talec Šifrer.

"Tragična zmota" prof. Kocbeka.

Tu beremo misli ob Kocbekovi knjigi "Tovarišija" (izdani 1949), ki ne nekak Kocbekov partizanski dnevnik. Kritiki B.H. pravi, da je dnevnik pisan zanimivo, napeto in dokaj iskreno, toda se ne more obraniti občutka, da je Kocbek vsled "povojne politične stvarnosti" moral marsikaj zamolčati in prestilizirati. Člankar prihaja dalje do zaključka, da je Kocbek v bistvu nepolitičen človek; je pa v sebi poln nekega mističnega razpoloženja. Iz tega stališča si je potem tudi mogoče pojasniti marsikatero Kocbekovo dejanje.

Težko si je povsem razložiti, in to tudi člankar delno priznava, kako da se kljub tragičnim ugotovitvam sam Kocbek ni zavedal v polnosti svoje odgovornosti, ki jo ima tako do vseh onih slovenskih katoličanov, ki so mu sledili v OF, kot napram vsemu slovenskemu občestvu. Četudi se Kocbeku "ni nikoli šlo za politične funkcije" in se je "vedno hotel omejiti le na področje kulturne ustvarjalnosti" ter ga je nato "razvoj nehote prisilil, da je prešel na politično področje", vendar to s tem ne zmanjša njegove odgovornosti, ki je padala in še pade nanj z vedno večjo težo, leto za letom. Seveda so upoštevanja vredne in potrebne vse različne okoliščine, ki so povzročile Kocbekovo in njegovih tovarišev nedoraslost v Osvobodilni fronti, ko so namreč odpovedali tedaj in tam, kjer ne bi smeli. Tu v dnevniku in v njegovi kritiki se očituje glavna napaka slovenskega krščansko-socialističnega gibanja: nekonkretnost in pomanjkanje socialnega in političnega izkustva. To v bistvu intelektualistično gibanje se je namreč udejstvovalo in izživiljalo predvsem na kulturnem področju, v revijah, književnosti, dijaških zborovanjih in "delavskih" akademijah - toda vedno le v teoriji, le v besedi. Nikoli pa še ni odločno - kot tudi povsod drugje na svetu - spoprijelo s socialnimi problemi iz oči v oči, sploh s praktičnimi, konkretnimi problemi. Mnogi krščanski socialci, dasi polni dobre volje in naklonjenosti do delavstva, se niso mogli odločiti za delo na terenu, ker so se bali zasmeha ali žrtev. Bali so se celo, da bi s politično in socialno prakso umazali čistost svojih spoznanj in teorij. Tako je gibanje brez političnih in socialnih izkušenj v odločilnem trenutku odpovedalo, dasi bi prav tedaj moglo in moralo odigrati najlepšo vlogo, če bi nanjo bilo pripravljeno. Tako pa so "via facti" prevzeli nad njimi dobrohotno pokroviteljstvo - komunisti.

In verjetno bo ista napaka odločilna tudi pri tistih krščanskih socialistih, ki so ostali v protikomunističnem taboru med okupacijo. Tudi tu do odpovedali in niso znali bolje izkoristiti situacije, ki se jim je nudila.

Vendar se čudoma sprašujemo, kako da je Kocbek mogel verjeti v komunistično človečnost, saj vendar ni mogel ostati povsem neinformiran o komunistični strahovladni že pod okupacijo in tudi ni bil podpovprečen človek, ki ni znal brati uradnih komunističnih spisov.

Postavlja se vprašanje, kako da se Kocbek kasneje, ko mu je ležala na dlani vsa tragika krščanskega socializma in slovenstva, v letih po "osvobojevanju" ni odločil za tako smelo dejanje, ki bi ga pred zgodovino in narodom vsaj delno opravičilo in rehabilitiralo. Naj bo že tako smelo dejanje - beg v svobodni svet ali pa odločen protest in ječa, samo tako velika žrtev bi mogla vsaj delno moralno in praktično zmanjšati sokrivdo, ki jo brez dvoma nosi. Kocbek je moral že davno spoznati, da s komunisti ni poštenega kompromisa in da je njegova podpredsedniška funkcija v Prezidijski bluf, ki koristno služi samo komunistom in zapira oči tistim naivnim zapadnjakom, ki verjamejo, da nima Tito oporo samo v komunistih in da se njegov sistem humanizira...

Ne glede na to pa velja temeljito razpravljati o vzrokih, ki so privedli krščanske socialiste do odločitve, da so sodelovali s komunisti. Ob takem razpravljanju bo postalo marsikaj razumljivo in morda tudi opravičljivo. Toda enako je treba kritično oceniti, kaj se krščansko-socialistični prvaki niso ločili od komunistov tedaj, ko so spoznali, da so le lutke in da niso na pravi poti. Če je bila taka ločitev nemogoča pod okupacijo, so se kasneje vendar našle prilike za to.

Hvaležni smo piscu razprave za njegovo temeljito razglabljanje, dasi bo kazalo vso krščansko-socialistično problematiko obdelati tudi iz drugih vidikov.

"Makedonska stvarnost"

Pisca T.J. moramo opozoriti na nekaj dejstev, ki jih verjetno ni poznal ali pa podcenjeval; namreč, ko v začetku svojega prikaza obsoja odsotnost Makedoncev pri ev. ustvarjanju jugoslovanskega svobodnega odbora v tujini (kar je bilo aktualno pomladi 1950).

V politiki se ničesar ne ponuja na krožniku, za vse se je treba boriti, delati in doprinesati žrtve. Tako je tudi z makedonsko udeležbo pri razgovorih za s-h-s sporazum. Člankar naj se vpraša, ali so se tedaj Makedonci sami kaj zganili in protestirali oz. postavili svoje zahteve. Prav tako naj se člankar pozanima, če so Makedonci poskrbeli, da se bo njihov glas v emigraciji čul - v jugoslovanski kombinaciji. Brez teh odgovorov pa so pavšalne obtožbe "nekaterih emigrantskih listov" neosnovane.

Prikaz o Makedoncih v današnji Jugoslaviji je sicer skrben prikaz bogatega življenja in snovanja makedonskega naroda pod Titovim režimom, toda člankar bo verjetno sam vedel, da vsaj v emigraciji še zdaj ni jasno, kako je s temi Makedonci.

Priloga KT.št.62.

OBJAVE.

LETNA SKUPŠČINA SDJ

Tajništvo Dobrotvornega društva Svobodnih državljanov Jugoslavi je obvešča svoje redne člane, da se bo vršila II.redna letna skupščina 3.februarja 1951 ob 3.uri popoldne v prostorih 8, Southwick Place, London W.2.

HEJBALOVA V LONDONU

Koncert članov beograjske opere Valerije Hejbalove ter dveh baritonistov bo v Wigmore Hall-u /pri Marble Archu/ 6.februarja ob pol osmi uri zvečer. Koncert bo trajal okrog dve uri. Vstopnice se dobe v predprodaji. Cene: 9, 6 in 3 šilinge.

PUST V BRADFORDU

Na pustno nedeljo, 4.februarja, bodo Slovenci iz Bradforda priredili družabni sestanek, na katerem ne bo manjkalo krofov, domače kapljice in drugih skromnih dobrin. Vsem je še v spominu uspelo Martinovanje in ne bo Vam žal, ako pridete tudi topot v Bradford, in to na naslov: 12, Manville Terrace, Great Horton Road, Bradford, Yorkshire, tam kot zadnjič. Zbiranje okrog 2.ure popoldne, razhod po mili volji...

Po resnih predvojnih informacijah je velika večina Makedoncev čutila - bolgarsko in ni postavljala svojih lastnih nacionalnih zahtev; vemo, da tudi v emigraciji obstoja skupina, ki je podobnega mišljenja. Poleg tega pa v Ameriki deluje močna izseljeniška skupina, ki zastopa lastno makedonsko nacionalnost in državnost, toda brez kombinacije z Jugoslavijo. Naj zdaj člankar pove, katerá skupina naj bo vključena v prizadevanja za skupni svobodni jugoslovanski odbor. Mogoče proti svoji volji celo? Vsekakor se morajo na to izjaviti sami - Makedonci najprej.

Popolnoma drug pa je problem po osvoboditvi, ko bodo Makedonci odločali kot prebivalci odrejenega področja, ki jim bo šla - kot vsem drugim narodom - polna svoboda in pravica na samoodločitev.

= + =

Želimo, da bi nova revija krepko stopala po svobodni poti, da bi zares v polni meri doprinesla svoj delež k "prečiščenju in pomlajenju"!

D.P.

OGROMNI IZDATKI ZA OČUVANJE SVOBODE

General Eisenhower je obiskal Zapadno Evropo, se posvetoval v prestolnicah vseh članic Atlantskega pakta (in v Zapadni Nemčiji) ter zbiral vtise o novi vojski, kateri bo poveljeval. Razumljivo je, da na poti ni bil kaj posebno zgovoren, zapadni časopisi pa se ne boje, da ne bi povoljno poročal senatu pri svojem povratku. Vendar se je zdelo, da je pozival vse države k večjemu naporu za obrambo ter da je marsikje zasledil malodušje, kar bi ne bilo čudno. Zapadna Evropa je neposredno izpostavljena navalu komunizma. Živo so še v spominu začetni nemški uspehi, dobro je znana ruska sila na kopnem ter slabost Zapada. Poleg tega pa neprijetno done v ušesih besede iz Amerike, kot so bile Hooverjeve, ki smo jih omenili v predzadnji številki, in pa vodilnega republikanskega senatorja Tafta. Ta je v začetku meseca sprožil "veliko debato" in se obregnil ob zunanjo politiko demokratskega predsednika Trumana, Korejo, Atlantski pakt in pošiljanje ameriških čet v Evropo. Čeprav utegne miniti v glavnem kot ena domačih ameriških strankarskih prijaznosti, bi se skoro razvilo v neprijetno pričkanje o udejstvovanju USA pri atlantski obrambi. Senator Taft je sicer zatrdil, da bi sovjetski vdor v Zapadno Evropo na vsak način pomenil vojno z USA, izjavil pa tudi, da je zbiranje čet, da bi obranile Evropo, le izzivanje Rusov, naj pohite z napadom. Amerika naj zgradi le tako mogočno pomorsko in zračno silo, da pokaže Rusom, da ne bodo mogli osvojiti sveta. Američanu je prav gotovo prijetna misel, da ga brani pred neposrednim napadom mnogo kilometrov zraka in morja in da bi bilo še najudobnejše, ako bi le letali stresat bombe na sovražnika. Evropejcu pa je odvrtna misel, da bi padel komunizmu v žrelo ter bil potem še deležen ameriškega ognja izpod neba.

Predsednik Truman (katerega svetovalec je tudi republikanec J.F. Dulles) zaradi tega krepko dopoveduje povezanost svobodnega sveta. V svoji poslanici Kongresu je opozoril Združene države, da ni nujno, da jih Rusija naravnost napade, temveč lahko le izolira ter pogoltne njih zaveznike. Sredi meseca je predložil kongresu največji proračun, kar jih je bilo v mirni dobi, ki je za dobre tri četrtine večji od lanskega. Od tisočev milijonov dolarjev se nevesčemu gladko zavrti v glavi, z odprtimi usti pa obstane pred računom, da bodo na vsakogar od 152.000.000 prebivalcev potrošili \$ 471. Od tega je za obrambo svobodnega sveta določenih 69%, kar naj premisli tisti, ki bi podcenjeval odločnost demokracij. Kongres v sedanjem bojevitnem razpoloženju bo brez posebnih težav sprejel te izdatke, čeprav so za 90% večji od lanskih. Bolj pa se bo praskal po glavi, ko bo pretresal, kje bi vzeli ves ta denar. Zdi se neizogibno, da bodo morali, čeprav neradi, pristati na povišanje davkov.

Ob tej priliki je g. Truman opozoril zaveznike, da se morajo tudi sami bolj potruditi. Prav jasno je, da so vnaprej obsojeni na pogubo, ako obupajo, da pa bodo pokazali dokaj močne zobe, ako se resno zavzamejo - kar pa je težje storiti kot napisati. Cilj zaveznikov ni, da bi dobili vojno, temveč, da bi jo preprečili, je rekel gen. Eisenhower v Londonu. Dolga leta pripravljenosti so silno breme, s katerim morajo tudi računati. Ker je v industriji za oboroževanje potreba več delavcev, v pripravljenosti za obrambo pa več vojakov, se znajde pred nerodnim vprašanjem dežela, kot je Anglija, kjer obstoja polna zaposlenost. Imenovanje g. A. Bevana, ki je kot mlad fant delal v rudniku in zna od vse vlade najboljše pihati delavcem na srce, za ministra za delo, je korak, ki naj olajša rešitev.

Zapad stoji v splošnem pred dvojno nalogo: čim preje mora zbrati sile za obrambo, na dolgo dobo pa kljub temu ne sme gospodarsko oslabeti.

Ako želite imeti veliki stenski koledar Klica Triglava za leto 1951, pišite takoj na KT, Miners Hostel, Green Lane, Nr. Nuneaton, Warwicks., in priložite znamke v vrednosti 8 pe-nijev (poštnina uračunana). - Priporočite KT svojim znancem! Obnovite naročnino!

OBDOJENI SOVJETI

Komunistični tednik "Lettres Francaises" je bil sredi januarja ponovno obsojen, ker je proglasil za lažnika pisca, ki je opisoval grozotne razmere v sovjetskih koncentracijskih taboriščih. Proces, ki se je dolgo vlekel v Parizu, je prav za prav izpadel kot sojenje sovjetskemu režimu. Pisec g.Rousset je pripeljal vrsto prič, ki so iz lastne izkušnje govorile o sovjetskem rajju. Zanimiv je bil bivši španski republikanski general, ki so ga v Rusiji zaprli zaradi "reakcionarnosti". Brž je par njegovih bivših tovarišev brzojavno trdilo, da je izdajalec, on pa jih je vprašal, kje neki so drugi španski republikanci, ki so se zatekli v Rusijo, pa izginili brez sledu.

Ta glas iz Rusije je bil edin v vsem procesu, kar je ostro nasprotje z znano Kravčenkovo tožbo istega časopisa, ko so iz Sovjetske zveze pripeljali številne priče, ki naj bi ugonobile Kravčenka, pa se niso kaj dobro odrezale. "Lettres Francaises" se je topot moral zadovoljiti z divjim trmastim zatrjevanjem, da so grda poročila iz Rusije ponarejena. Iztek je bil končno enako nesladen - obakrat je bilo treba plačati kazen.

NAŠEL JE BOGA

Dvajset let je bil g.Douglas Hyde član KP. Dosegel je zaupne položaje ter bil končno eden urednikov angleškega komunističnega dnevnika "Daily Worker". Leta 1948 je izstopil iz Partije. Te dni je izšla njegova knjiga "Veroval sem" (I Believed, Heinemann, 10s 6d.).

Knjiga se uvršča h Kravčenkovi "Izbral sem si svobodo" ter k zbirki šestih obupnih študij bivših komunistov v knjigi "Bog, ki je odpovedal". Toda vsebuje mnogo več kot ti dve, kateri kažeta le bridko razočaranja. Kajti pisec je na ruševinah zgradil novo vero in postal katoličan.

V Angliji je knjiga vzbudila mnogo pozornosti. Zgodbe o komunizmu iz drugih dežel so Angležu pač le zgodbe od tam onstran morja. Zdaj pa piše Anglež o komunizmu v lastni deželi - in to leдено presune angleškega bralca. Pisec preprosto razkrije marsi kaj, kar je tako staro in značilno za komunizem kjerkoli, kar pa je novost in uganka mnogim, mnogim zapadnjakom. Posredno pojašnjuje, kako so možni izdajalci kakor Fuchs ali pa znameniti in neznameniti tepci, ki na sedajo "mirovnim poslanicam"; kako Partija izrablja slabše in šibkejše elemente v človek. Stara reč, a razodetje za mnoge je brezsrčnost komunizma, ki se kaže na primer v bežni pripombi vodilnega komuniste, da bo težko dvigniti standard življenja v "ljudskih demokracijah", pač pa bo prav lahko zmanjšati razliko tako, da bodo zbili standard na Zapadu.

Silnega poguma je treba komunistu, da prelomi s Partijo. Saj pomeni zanj, da spre-

meni vse svoje prijatelje v zagrizene sovražnike, da prelomi vse svoje življenje. Toda g.Hyde zaključi v svoji knjigi: Našel sem Boga, ki mi ne bo odpovedal.

ITALOFILSTVO BRITANSKEGA GUVERNERJA

Generalni major T.S.Airey, britanski vojaški guverner v Trstu, ki je Slovencem po znan po svojih proitalijanskih poročilih o položaju v Trstu, je imel večji govor pri otvoritvi novega tržaškega pristanišča, ki so ga vsi Italijani sprejeli z velikim navdušenjem. Gospod general je dejal, da bo Trst zavisel od Italije, čim preneha Marshallova pomoč in opozoril "oni del tržaškega prebivalstva, ki ovira rimske napore za sporazum z Beogradom". Opozoril je, da je tudi "oni del na zgrešeni poti, ki hoče popolno gospodarsko neodvisnost Trsta, tisto neodvisnost, ki mu jo danes daje Marshallova pomoč, italijanski denar in plače britanskih ter ameriških vojakov v Trstu". Govor g.generalnega bo nedvomno dvignil grenben rimski vladi, ki si itak vseskozi lasti pravico vmešavanja v tržaške zadeve, potuho pa dobi pri zavezniški vojaški upravi. Mar je to morda cena za italijansko sodelovanje pri obrambi Evrope pred komunizmom? Zapad naj ve, da bo potrebna samo ena sovjetska divizija, da požene v beg onih 12 laških, ki jih baje Italija pripravlja v okviru evropske armade.

OBSODBE KATOLIŠKIH ŠKOFCEV

Državno sodišče v Bratislavi je obsodilo tri slovaške katoliške škofe - dr.Buzal ko in dr.Gojdiča na doživljensko robijo, 73 letnega škofa dr.Vojtasška pa na 24 let, zaradi "vohunstva in izdaje". Državni tožilec je imenoval dr.Vojtasška morilca, druga dva pa kriminalca.

Po izrečeni obsodbi so "udarniki" in "napredni duhovniki" šli med narod in skušali obsodbe upravičiti, češ, da nasprotovanje državi je v nasprotju s cerkvenimi postavami in krščanstvom.

IZ DOMOVINE

Po Rankovičevem nalogu so izpustili na svobodo 10.240 obsojencev, skupno pa 11.327 s pomilostitvijo, ki so jo izrekle posamezne republiške oblasti. V Sloveniji je bilo pomiloščenih 219 obsojencev. V komentarju k temu ukazu je rečeno, da so kaznjenci opravili koristno delo v okviru petletke...

Pod velikimi naslovi objavljajo jugoslovanski časopisi, da so v Beogradu zbili cene nekaterim živilom. Po novih cenah stane (1 kg) mast 4.00 din, suha slanina 4.00, polnomastni ocvirki 220, nemastni ocvirki 80, krvavice 80, suha gnjat 350, perutnina 140-180, svinjina 180, govedina 130, sir 220-300, med 450, pralno milo 300, krompir 20 in zelje 25 dinarjev. Res lep uspeh!